

ИСТОРИЈА УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА 2

Наставник: проф. др Људмила Поповић

-једносеместрални курс -

изборни курс
други семестар
3 ЕСП бода

Време одржавања: четвртак, 11.30-13.00 часова

Место одржавања: сала 27А

ЦИЉ НАСТАВЕ

Циљ наставе састоји се у томе да се студент упозна са основним процесима и законитостима унутрашње и спољне историје украјинског језика и његових дијалеката, почев од праукрајинског периода, да кроз језичку дијахронију сагледа систем савременог украјинског језика, да уђе у проблематику читања и тумачења староруских и староукрајинских текстова, да препозна историзме и дијалектизме у савременим делима на украјинском језику.

МЕТОДОЛОГИЈА И ОБЛИЦИ НАСТАВЕ

Рад се обавља у облику предавања из теорије и вежбања на материјалу староруских и староукрајинских текстова.

САДРЖАЈ КУРСА

Опште морфолошке карактеристике староукрајинског језика. Морфолошке категорије. Алтернације гласова као морфолошко средство.

Именска деklinација. Вокалске деklinације **-ā-, -jā-, -ǫ-, -jǫ-, -ǫ-, -ī-, -ī-, -n-, -en-, -ten-, -es-, -ent-, -er-**. Развој именица са основом на **-ǫ-**.

Рушење староруске деklinације именица са основом на сугласник и са **-ī-** основом.

Стабилност основе на **ā-, -jā-** и њен утицај на остале деklinације.

Личне и повратне заменице, њихова деklinација. Деklinација неличних заменица.

Еволуција придевских облика у староукрајинском језику. Кратки придевски облици.

Пуни придевски облици. Једнина. Мушки-средњи род. Облици женског рода.

Компарација придева.

Порекло бројева. Бројеви у прасловенском, староруском и староукрајинском језику.

Историја глаголских парадигми. Парадигма презент-футура у прасловенском, староруском, староукрајинском и савременом украјинском језику.

Парадигма имперфекта у општесловенском, староруском и староукрајинском језику.

Парадигма перфекта у општесловенском и староруском и староукрајинском језику.

Еволуција облика перфекта у староукрајинском језику.

Историја парадигми плусквамперфекта и футура.

Историја глаголског придева и глаголског прилога.

Прилог. Творба прилога.

Поређење морфолошког система староукрајинског језика са савременим украјинским језиком. Основне карактеристике и подела украјинских дијалеката. Паралеле у односу на српски језик и његове дијалекте.

ОБАВЕЗНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Німчук В.В. (ред.), Історія української мови. Морфологія. Київ, 1979. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
2. Русанівський В.М. Історія української літературної мови, Київ, 2002. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
3. Слово о плъку Игорев в українських художніх перекладах і переспівах 19-20 ст. Київ, 1953. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
4. Києво-Печерський патерик, Київ, 1991.
Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
5. Акти та документи Галицько-Волинського князівства 13 - першої' половини 14 ст. Львів, 2004.
Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
6. Пам'ятки української мови. Ділова і розмовна мова 18 ст. Кив, 1976. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.
7. Акти житомирського гродського уряду: 1590-1635 рр. Житомир, 2004. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Булаховський Л.А. *Питання походження української мови*, Київ, 1956.
2. Генсьорський А.І. *Галицько-волинський літопис*, Київ, 1961.
3. *Древнерусский язык домонгольской поры*, Колесов В.В. (ред.), Ленинград, 1991.
4. Колесов В.В. *Древнерусский литературный язык*, Ленинград, 1989.
5. *Курс історії української літературної мови*, Білодід І.К. (ред.), тт. 1,2. Київ, 1958-1961.
6. Молдован А.М. *Слово о законе и благодати Илариона*, Київ, 1984.
7. Огієнко І. *Історія української літературної мови*, Київ, 1995.
8. Передрієнко В.А. *Формування української літературної мови 18 ст. На народній основі*, Київ, 1979.
9. Русанівський В.М. *Джерела розвитку східнослов'янських літературних мов*, Київ, 1985.
10. Тимошенко П.Д. *Хрестоматія матеріалів з української літературної мови, чч.1,2*, Київ, 1959-1961.
11. *Українська література 11-18 ст. Хрестоматія з коментарями*, Чернівці, 1997.

ОПИС ИСПИТА:

На испиту из Историје украјинског језика 2 студенти одговарају на два питања која извлаче на цедуљи. Прво питање је из историјске морфологије именских врста речи украјинског језика, друго – из историјске морфологије глаголских категорија. После усменог одговарања студенти читају текст на староруском или староукрајинском језику, преводе га и анализирају његове морфолошке карактеристике.

СПИСАК ИСПИТНИХ ПИТАЊА ИЗ ИСТОРИЈЕ УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА 2

1. Опште морфолошке карактеристике староукрајинског језика.
2. Морфолошке категорије у староукрајинском језику.
3. Алтернације гласова као морфолошко средство.
4. Стабилност основе са тематским суфиксом **-ā-, -jā-** и њен утицај на остале деκлинације.
5. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-ā-, -jā-**.
6. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-ǫ-, -jǫ-**.
7. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-ǫ-**.
8. Развој и деκлинација именица са основом на **-ǫ-**.
9. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-ū-**.
10. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-n-, -en-, -men-**.
11. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-es-**.
12. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-ent-**.
13. Деκлинација основе са тематским суфиксом **-er-**.
14. Деκлинацијске парадигме у савременом украјинском језику у поређењу са староруским.
15. Личне и повратне заменице, њихова деκлинација.
16. Деκлинација неличних заменица.
17. Еволуција придевских облика у староукрајинском језику.
18. Краћи придевски облици.
19. Пуни придевски облици. Једнина.
20. Пуни придевски облици. Једнина. Мушки-средњи род.
21. Пуни придевски облици. Једнина. Облици женског рода.
22. Пуни придевски облици. Множина.
23. Компарација придева.
24. Порекло бројева.
25. Бројеви у прасловенском, староруском и староукрајинском језику.
26. Развој глаголских класа од староруског до савременог украјинског језика.
27. Парадигма презент-футура у прасловенском, староруском, староукрајинском и савременом украјинском језику.
28. Futur primum и Futur exactum.
29. Парадигма аориста у староруском и староукрајинском језику.
30. Парадигма имперфекта у староруском и староукрајинском језику.
31. Парадигма перфекта у староруском и староукрајинском језику.
32. Еволуција облика перфекта у староукрајинском језику.
33. Еволуција облика плусквамперфекта од староруског до савременог украјинског језика.

34. Історія парадигме футура.
35. Історія глаголског придева.
36. Історія глаголског прилога.
37. Прилог.
38. Творба прилога.
39. Основне карактеристике и подела украјинских дијалеката.

ПРИМЕРИ ПИСМЕНИХ ЗАДАТАКА ИЗ ИСТОРИЈЕ УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА 2

1. Визначити тип відмінювання іменників: **вождь, другъ, гость, долъ, ръжь, боукы, порса, небо, окъно, краи, ремы, конь, семл, рабыни, мечь, мъркы, житель, мати, вопль.**
2. Провідміняти іменники: **вождь, другъ, гость, долъ, ръжь, боукы, порса, небо, окъно, краи, ремы, конь, семл, рабыни, мечь, мъркы, житель, мати, вопль.**
3. Знайти іменники **-ā-, -jā-, -ǫ-, -jǫ-** та **-й-** основ у тексті та визначити їхні відмінкові форми.
4. Знайти в тексті дієслова у формі аориста та визначити їхні особові форми.
5. Знайти в тексті дієслова у формі імперфекта та визначити їхні особові форми.
6. Знайти в тексті дієслова у формі перфекта та визначити їхні особові форми.
4. Знайти в тексті особові займенники.
5. Знайти в тексті неособові займенники та визначити їх тип.
6. Знайти в тексті прикметники та визначити їх відмінкові форми.
7. Знайти в тексті дієприкметники та визначити їхні граматичні значення.

ЗРАЗОК ТЕКСТУ:

Іларіон Київський

СЛОВО ПРО ЗАКОН І БЛАГОДАТЬ

О законѣ, Моисѣомъ данѣмъ, и о благодѣти и истинѣ, Исусомъ Христомъ бывшіи и како законъ отиде благодѣть же и истина всю землю исполни, и вѣра въ вся языки простресе и до нашего языка рускаго, и похвала кагану нашему Влодимеру, от него же крещени быхомъ, и молитва къ богу от всеа земля нашеа.

Къ живушіимъ бо на земли челоуѣкомъ въ плоть одѣвша приде, къ сущимъ же въ адѣ распятіемъ и въ гробѣ полежаніемъ съниде, да обои и живіи и мертвіи познають посѣщеніе свое и божіе прихождение и разумѣють яко ть есть живымъ и мртвымъ крѣпокъ и силенъ богъ.

Кто бо великъ яко богъ нашъ. Ть единъ творяи чудеса, положи законъ на проуготованіе истинѣ и благодати, да въ немъ обыкнетъ челоуѣчьско естество, от многобожества идольскаго укланяся, въ единого бога вѣровати, да яко съсудъ скверненъ челоуѣчьство, помовенъ водою, закономъ и обрѣзаніемъ прииметь млѣко благодѣть и крещенія. Законъ бо прѣдътечя бѣ и слуга благодѣти и истинѣ, истина же и благодать слуга будущему вѣку, жизни нетлѣннѣи.

Яко законъ привождаше възаконеныа къ благодѣтельному крещенію, крещеніе же сыны своа прѣпускаеть на вѣчную жизнь. Моисѣ бо и пророци о Христовѣ пришествіи повѣдааху, Христос же и апостоли его о въскрсеніи и о будущіимъ вѣцѣхъ. Еже поминати въ писаніи семь и пророчьскаа проповѣданія о Христѣ и апостольскаа ученія о будущіимъ вѣцѣхъ, то излиха есть и на тѣщеславіе съкланяся.

Еже бо въ инѣхъ книгахъ писано и вами вѣдомо ти сде положити, то дръзости образъ есть и славохотію. Ни къ невѣдуціимъ бо пишемъ, нѣ прѣизлиха насыштышемся сладости книжныа, не къ врагомъ божіемъ иновѣрнымъ, нѣ самѣмъ сыномъ его, не къ страньнымъ, нѣ къ наслѣдникомъ небеснаго цръства.